

VEIKSNIAI, LEMIANČIUS SĖKMINGĄ KITAKALBIŲ VAIKŲ ADAPTACIJĄ IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOJE

Ala Musteikienė,

Raimonda Sadauskienė (*vadovas*)

Kauno kolegija, Menų ir ugdymo fakultetas, Pedagogikos katedra

Tyrimo tikslas. Atskleisti veiksnius, lemiančius sėkmingą kitakalbių vaikų adaptaciją ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Reikšminiai žodžiai: adaptacija, ikimokyklinis amžius, kitakalbis

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros analizė, apklausa žodžiu.

Rezultatai ir / arba išvados. Mokslinės literatūros apžvalga bei atlikto tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad adaptacija yra tam tikras procesas, kuriame aktyviai dalyvavaujama ir siekiama įveikti prieštaravimus tarp asmens ir naujosios aplinkos. Todėl vaikas, augantis kitakalbių šeimoje, pradėjęs lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, turi prisitaikyti prie naujų sąlygų, priprasti prie naujos aplinkos, kultūros ir taikyti naujus elgesio modelius. Su kitakalbiais vaikais dirbantys pedagogai susiduria su nemenkais iššūkiais, jei grupėje yra kita nei lietuvių kalba bendraujančių vaikų. Tokiu atveju kasdienis darbas pareikalauja papildomų įgūdžių, gebėjimų padėti vaikui įveikti kalbinį, kultūrinį ir psichologinį barjerus. Pedagogai kitakalbius vaikus grupėje pažįsta juos stebėdami, įtraukdami į grupės veiklas, įvairiapusiškai bendraudami su juo ir šeima. Organizuodami adaptacijos procesą pedagogai kuria grupėje ugdymuisi palankią aplinką, atsižvelgia į kitakalbio vaiko individualumą, taiko individualizuotą ugdymą, bendradarbiauja su tėvais, suteikia vaikams fizinio, psichologinio, emocinio saugumo jausmą, pamažu pratina juos prie negimtosios (lietuvių) kalbos. Esminiai kitakalbių vaikų sėkmingos adaptacijos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje veiksniai yra šie: mokytojų pedagoginė patirtis ir tėvų įsitraukimas į adaptacijos procesą bei vaiko poreikių tenkinimas ypatingai svarbiu adaptacijos periodu; nuolatinis keitimasis informacija (tėvai – pedagogai) apie vaiko savijautą; abipusiai (tėvų – pedagogų) darnūs santykiai, pasitikėjimas ir abipusė pagarba; reagavimas į vaiko poreikius; dalyvavimas priimančiais sprendimus; dalijimasis informacija, įgūdžiais ir išgyvenimais bei pozityvios ugdymo aplinkos sukūrimas. Pedagogai ugdydami kitakalbius vaikus susiduria su įvairiais sunkumais: kalbos barjeras, kuris trikdo bendravimą ir ugdymo(si) procesą, tarpkultūriniai skirtumai, nepakankamas tėvų įsitraukimas, nereguliarus ugdymo įstaigos lankymas, pagalbos iš kolegų ir metodinės medžiagos kitakalbių vaikų ugdymo klausimais stoka.

Originalumas ir / arba praktinis reikšmingumas. Atlikus mokslinės literatūros ir tyrimo analizę, nustatyta, kad pastaraisiais metais vis daugiau vaikų iš kitakalbių šeimų pradeda lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas, kuriose kalbama valstybine lietuvių kalba. Tai ir Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų – baltarusių, lenkų, rusų, romų, žydų ir kt. bei užsieniečių, atvykstančių dirbti ar gyventi į Lietuvą, atžalos. Lietuvos ikimokyklinio ugdymo kitakalbių vaikų gausa, tapo plintančiu sociokultūriniu reiškiniu, keliančiu nemažai psichologinių problemų tiek pedagogams, tiek tėvams. Vaikas, augantis kitakalbių šeimoje, pradėjęs lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, ypač sunkiai emocionališkai išgyvena ir prisitaiko adaptacijos periodu. Vaikas atsiduria nepažįstamoje jam naujoje aplinkoje: nepažįstami suaugę žmonės ir elgesio normos, kita kalba, fizinė aplinka ir tradicijos, prie kurių jis turės prisitaikyti. Todėl labai svarbu vaikams ikimokyklinio ugdymo įstaigoje sudaryti tinkamas sąlygas, kad jie kuo lengviau adaptuotųsi ir nepatirtų sunkumų, galinčių turėti neigiamų pasekmių. Į ikimokyklinio ugdymo įstaigas įsitraukiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo studijas baigusius pedagogams, kurios pakankamai gerai moka anglų kalbą, tačiau nemoka rusų, lenkų kalbų, taip pat iškyla ne tik bendravimo problemos su kitakalbiais vaikais, jų tėvais, bet ir adaptuojantis prie naujų darbo sąlygų, atėjus į naują kolektyvą. O adaptacijos proceso sklandumą ikimokyklinėse ugdymo įstaigose labiausiai riboja psichologų trūkumas, atitinkamą pasiruošimą turinčių auklėtojų, socialinių pedagogų, taip pat pritaikytos metodinės medžiagos trūkumas.